

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

קובץ
שלשלת האור

שער
שלישי

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

צוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

וישלה

(חלק כה שיחה ב)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקותי שיחות
שבוע פרשת וישלה, י"ט כסלו, ה'תשפ"ו (ב)

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

Kehot Publication Society® and the Kehot logo are registered trademarks
of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

וישלה ב

פירושים אויפן וואָרט „קשיטה“ (כמו: א) אין תרגום יונתן (ותרגום ירושלמי) – „מרגליין“ (מרגליות), „קשיטה“ איז פון לשון קישוטים; (ב) דער אבן עזרא (אין איוב⁹) זאָגט אַז „קשיטה“ מיינט „כבשה קטנה“; און לויט כמה מפרשים¹⁰ איז דאָס די כוונה אין תרגום אונקלוס דאָ וואָס איז מתרגם „קשיטה“ – „חורפן“, ווי מען געפינט פריער (אין פ' וירא) אַז „שבע כבשות הצאן .. שבע כבשות“¹¹ איז אונקלוס מתרגם „חורפן“¹² –

וואָס איז דער הכרח (אין פשוטו של מקרא) צו טייטשן „קשיטה“ – מעה¹³, ווי מען רופט עס בכרכי הים, און ניט ווי די תרגומים פון ארץ ישראל (ושכם בכללה) „מרגליין“¹⁴, אָדער „כבשה“ –

(8) וכו' דעת ר' יהושע דסכין בשם ר' לוי בב' עה"פ (פע"ט, ז) – ראה מדרש שכל טוב כאן. מת"כ ועץ יוסף לב"ר שם. רש"ש שם. וראה ערוך (ומפרשי הבר"ר שם לפנ"ז) שהובא לקמן בפנים. וראה של"ה מס' פסחים (קסט, ב) דמאה קשיטה „רומזין למאה קישוטים דשכינה“. ולהעיר שהרמ"ע מפאנו קרא לא' ממאמריו (בספרו עשרה מאמרות) מאה קשיטה „והם מאה סימנים“ (שה"ג להחיד"א מע' ספרים).

(9) שם.

(10) רד"ק ועוד כאן. מדרש שכל טוב. וכ"כ באוהב משפט (להתשב"ץ) – ווינציאה, שמת – לאיוב שם. באר מים חיים (לאחי המהר"ל) על פרש"י כאן. ועוד. וראה לקמן הערה *43.

(11) כא, כח"ל.

(12) וכו' בתיב"ע וירא שם. תרגום ליהושע ואיוב שם.

(13) וכן פרש"י באיוב שם (בלי הרא"י מרע"ק).

(14) ואף ש„קשיטה“ היא בשי"ן (שמאלית) וקישוט בשי"ן (ימנית) – ראה רש"י לעיל (בראשית א, ח) דפי' והראשון דשמים (שי"ן ימנית) הוא שא מים (שי"ן שמאלית) – ולא כתב ע"ז „מדרשו“ וכיו"ב.

א. אין היינטיקער סדרה ווערט דער- ציילט, אַז בשעת יעקב איז געקומען קיין „שכם אשר בארץ כנען“¹, האָט ער געקויפט „חלקת השדה אשר נטה שם אהלו .. במאה קשיטה“².

שטעלט זיך רש"י אויפן וואָרט „קשיטה“ און איז מפרש: מעה. אמר³ רבי עקיבא כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למעה קשיטה (און דערנאָך שטייט אין חצאי עיגול⁴: ותרגומו חורפן, טובים חריפים בכל מקום כגון עובר⁵ לסוחר).

דער טעם פאַרוואָס רש"י דאַרף מפרש זיין דעם וואָרט „קשיטה“ איז מובן בפשטות – היות אַז „קשיטה“ איז ניט קיין תיבה רגילה כלל.

[א חוץ אין סוף יהושע⁶, וואו דער פסוק חזר'ט איבער האמור בפרשתנו אַז „חלקת השדה אשר קנה יעקב (איז געווען) במאה קשיטה“, נאָר איין מאָל, אין סוף איוב⁷ – „ויתנו לו איש קשיטה אחת“].

מוז דעריבער רש"י אָפטייטשן פאַרן „בן חמש למקרא“ אַז „קשיטה“ מיינט „מעה“, און ער ברענגט דערויף די ראי' פון „אמר רע"ק כשהלכתי כו“.

מען דאַרף אָבער פאַרשטיין: אמת אַז אין „כרכי הים היו קורין למעה קשיטה“ – מען געפינט אָבער אין חז"ל נאָך

(1) לג, יח.

(2) שם, יט.

(3) ר"ה כו, א. וראה לקמן בפנים סעיף ג.

(4) ראה לקמן סעיף ד.

(5) ח"ש כג, טז.

(6) כד, לב.

(7) מב, יא.

אויך ויתרה מזו: וויבאלד אז „מעה“ בלשון תורה איז „גרה“ (כנ"ל) – האָט דער פסוק געדאַרפט זאָגן „במאה גרה“?

איז דערפון מוכרח לכאורה, אז „במאה קשיטה“ מיינט נישט „מעה“, נאָר מרגליות, כבשות אָדער כיו"ב.

ב. די פליאה איז נאָך גרעסער: וויי-טער אויפן פסוק²⁵, „וידבר (שכם) על לב הנערה (דינה)“ איז רש"י מפרש: „דברים המתיישבין על הלב ראי אביך בחלקת שדה קטנה כמה ממון בזבז כו" – איז אויב „קשיטה“ מיינט „מעה“ און יעקב האָט אינגאַנצן געצאָלט חמשה שקלים פאַר דער שדה – ווי זאָגט שכם „כמה ממון בזבז“²⁶!

[דער מקור פון דעם פירוש רש"י איז אין בראשית רבה²⁷ – אָבער אין בראשית רבה²⁸ זיינען פאַראַן כו"כ פירושים (ע"ד הדרש) אין וואָרט „קשיטה“, וואָס לויט די אַלע פירושים קומט אויס אז עס איז טאַקע געווען „כמה ממון“; משא"כ לויט פרש"י, אַז „קשיטה“ איז „מעה“, איז עס דאָך נישט קיין סכום גדול, כנ"ל].

און ס'איז אַ דוחק גדול צו ענטפערן²⁹, אַז מיט „חלקת השדה אשר נטה שם אהלו“, פאַר וועלכער יעקב האָט באַ-צאָלט חמשה שקלים, ווערט געמיינט בלויז דער מצומצמדיקער שטח וואו יעקב האָט געשטעלט זיין אהל פרטי – אָבער פאַר דעם גאַנצן שטח וואָס ער האָט געקויפט פאַר זיין גאַנצער מחנה (וואָס איז געווען אַ ריבוי

ווי תרגום יונתן (ירושלמי), אָדער תרגום אונקלוס?

[ובפרט אז אין בראשית רבה¹⁵ ווערט געבראַכט (לויט גירסת הערוך¹⁶) אז חז"ל האָבן אָפגעלערנט פון אַן אשה בשוק של ערבים (כפשוטו – בעיר דחז"ל) אַז „קשיטה“ מיינט אָדער מרגליות אָדער כבש (ולא כלשון דרכי הים – כראית רע"ק)].

און אע"פּ אז בכלל¹⁷ קויפט מען אַ זאָך בדמים¹⁸, מטבעות¹⁹ (כסף) – איז: א) בימיהם איז דאָך געווען דער שטייגער פון חליפין, מחיר כלב²⁰ וכיו"ב – ב) בנדו"ד בשעת מען רעדט וועגן אַ סכום פון מאה מעות וכיו"ב איז דרך הכתוב בכ"מ צו אָנגעבן דעם מספר אין שקלים. און נישט אין קלענערע מטבעות. ובענינו: וויבאלד אַז אַ שקל האָט צוואַנציק מעה (בלשון הכתוב²¹ „עשרים גרה השקל“, און ווי רש"י²² איז מפרש אַז „גרה“ איז „לשון מעה“) – האָט דער פסוק אַנשטאָט „מאה קשיטה“ געדאַרפט זאָגן „חמשה²³ שקלים“²⁴!

(15) שם.

(16) ערך קשיטה – הובא במפרשי הב"ר שם.

(17) כמו קניית מערת המכפלה בארבע מאות שקל כסף; מכירת יוסף בעשרים כסף (וישב לו, כח). ועוד.

(18) רש"י ויצא לו, מג ד"ה ושפחות.

(19) וראה רשב"ם כאן: מין מטבע ששמו כן. ולהעיר משבת לג, סע"ב וברש"י שם. ת"רש כאן אית ס.

(20) דברים כג, יט ובפרש"י.

(21) תשא לו יג. ועד"ז בחוקותי כז, כה. קרח יח, טז.

(22) שם. וכ"ה בת"א שם. וכן בפרש"י ות"א בחוקותי שם.

(23) כ"ה לפי החשבון אז „עשרים גרה השקל“ ורק לאחר זמן „הוסיפו עליו שתות והעלהו לשש מעה כסף“ (רש"י תשא ובחוקותי שם) – ד' שקל וד' מעה (כמ"ש ברלב"ג, מנחה בלולה ועוד כאן).

(24) כן הקשה גם בנזר הקודש (השלם) על ב"ר שם.

(25) לד, ג.

(26) כן הקשה גם במלאכת הקודש על פרש"י כאן. וראה גם נזר הקודש (השלם) שם.

(27) פ"פ, ז.

(28) פע"ט שם.

(29) כתי' המלאכת הקודש שם.

אז רש"י האָט געהאַט אַזאַ גירסא אין גמרא, ס'איז דאָך נישט שייך לחדש אַזאַ זאך – דאָרף מען אָבער האָבן אַ הסברה, וואָס רש"י ברענגט דוקא די גירסא „לכרכי הים“, און נישט די גירסא הנפוצה – „לאפריקי“?

(ג) רש"י איז מעתיק אויך דעם שם בעל המאמר – רבי עקיבא? נישט ווי ברוב הכי גדול פון מחז"ל וועלכע ער ברענגט בפירושו בלי שם אומרים.³⁶

(ד) די תמי' ווערט גרעסער ווען מען פאָרגלייכט פרש"י דאָ מיט'ן ענליכן זעלבן פרש"י אויפן וואָרט „תכרו" (אין פ' דברים³⁷) – „לשון מקח .. שכן בכרכי הים קורין למכירה כירה" [אע"פ אז אין מס' ר"ה דאָרט³⁸ זאָגט ער: אמר רבי³⁹ כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה], ועד"ז בפרש"י אויפן וואָרט „לטוטפות" ⁴⁰ – „טט בכתי שתיים פת באפריקי שתיים" [אע"פ אז דאָס איז אַ מאמר פון רע"ק⁴¹].

ד. בנוגע דעם סיום אין פרש"י (וואָס שטייט אין חצאי עיגול) – „ותרגומו כו", זיינען פאָראַן מפרשים⁴² וואָס ווילן

גדול – אהלי נשיו ובניו ועבדיו, נוסף אויף כל מקנהו (כו') האָט ער טאַקע געצאָלט אַ סך געלט –

ווייל ס'איז נישט מסתבר אז דער פסוק זאָל דערציילן וועגן דער קני' פון דעם שטח קטן (וואו ס'איז געווען אהל יעקב) און נישט דערמאָנען וועגן דער קני' פון גרויסן שטח פאָר זיין גאַנצער מחנה.

און דעריבער לייגט זיך צו זאָגן, אז „נטה שם אהל" באַציט זיך נישט נאָר צו דעם אהל פרטי של יעקב, נאָר צו כל המחנה שלו.

און אע"פ אז עס שטייט „אהלו" – ל' יחיד, האָט עס שוין רש"י באַוואָרנט בתחילת הסדרה, אויפן פסוק³⁰ „ויהי לי שור", איז רש"י מפרש „דרך ארץ לומר על שוורים הרבה שור". און ווי מען זעט טאַקע כמה פעמים פריער אין חומש וואו דער פסוק זאָגט „ויט אהל" (וכיו"ב)³¹ און די כוונה איז נישט צו איין אהל, נאָר צו אַ גאַנצער מחנה.

ג. אויך זיינען פאָראַן כמה דיוקים אין לשון רש"י:

(א) רש"י האָט בראייתו געדאָרפט זאָגן בקיצור (ווי בכמה מקומות בפירוש רש"י) „מעה כדאיתא בראש השנה" ³² (וכיו"ב) – רש"י איז אָבער מעתיק פרטי המאמר „כשהלכתי לכרכי הים כו"?

(ב) אין גמרא לפנינו ³³ איז דער לשון „כשהלכתי לאפריקי" ³⁴. רש"י זאָגט אָבער „לכרכי הים" ³⁵. איז אע"פ אז מ'מוז זאָגן

(30) לב, ו.

(31) ראה לך יב, ח (ולהעיר מרש"י שם). יג, ג.

ותולדות כה, כה.

(32) כו, א.

(33) ר"ה שם.

(34) וברד"ק כאן גרים „לעריבא". וראה לקמן

הערה 79 בשוה"ג.

(35) וכ"ה בערוך ערך קשיטה.

(36) וכ"ה בהשמטת שם האומר – במדרש לקח טוב כאן (ובמדרש שכל טוב: ויתר רבותינו אמרו .. שכן בכרכי הים כו').

(37) ב, ו. – משא"כ בפ' יחי (ג, ה) שמביא (מר"ה שם. וראה הערה הבאה), „אר"ע (בר"ה שם: רבי) כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למכירה כירה" – נת' בארוכה בלקו"ש חט"ו ע' 461 ואילך. (38) אבל להעיר שלשון רש"י בדברים שם הוא מסוטה יג, א (אבל גם בעל המאמר דסוטה לא העתיק רש"י שם). וראה לקו"ש שם ע' 464 הערה ⁴⁴.

(39) ראה הערה 37 שברש"י עה"ת הגירסא „רע"ק".

(40) ס"פ בא. ואתחנן ו, ח.

(41) סנהדרין ד, ב.

(42) ראה הוצאת בערלינער בהערה. נתינה לגר

על התרגום – כאן. ועוד.

זאָגן אַז די ווערטער זיינען ניט פון רש"י – און ווי מ'זעט טאָקע אַז אין דעם ערשטן (און צווייטן) דפוס רש"י זיינען די ווערטער ניטאָ⁴³ – נאָר זיי זיינען אַ הוספה פון אַ תלמיד (טועה). וואָרום ווי קען מען זאָגן אַז כוונת „חורפן" שבתרגום איז „חריפים בכל מקום", בשעת דער תרגום בריינגט „חורפן" אַלס איבערזעצונג פון „כבשות" (דפ' וירא – כנ"ל סעיף א)?

עס קומט צו אין הבנת פשוטו של מקרא דורך דער הוספה פון תרגום „חורפן".

מען דאַרף אָבער האָבן אַ ביאור בפרש"י כאן: וואָס האָט דער תלמיד (רש"י?) געוואָלט מוסיף זיין אין הבנת פרש"י (אַז „קשיטה" מיינט „מעה") דורך צוגעבן „ותרגומו כו"?

ה. וי"ל דעם ביאור בכל זה:

דער הכרח צו זאָגן אַז „קשיטה" מיינט „מעה" איז [ניט פון מאמר רע"ק „כש" הלכתי לכרכי הים כו" – דאָס ברענגט רש"י ניט (אַזוי) אַלס רא"י, נאָר (בעיקר) אַלס הוספת ביאור, כדלקמן סעיף ו – נאָר] פון תוכן הכתובים:

לערנענדיק דעם סיפור, אַז ווען יעקב איז אָנגעקומען אין שכם האָט ער געקויפט „חלקת השדה אשר נטה שם אהלו" בלי שום פרטים, לייגט זיך בפשטות צו זאָגן, אַז ער האָט דערפאַר באַצאָלט מחיר הרגיל, ווייל ס'איז געווען אַ קני' רגילה (מ'האָט זיך ניט געדונגען מיט עם וכו') און זיכער איז היפך הפשט צו זאָגן אַז ער האָט באַצאָלט „דמים מרובים"⁴⁵; אברהם האָט געצאָלט „ארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר"⁴⁶ פאַר דער מערת המכפלה ווייל ער האָט געמוזט האָבן די מערת המכפלה „לאחזת קבר"⁴⁷; אָבער בנדו"ד, איז דאָך יעקב געווען אין מיטן פון גיין „לבוא אל יצחק אביו"⁴⁸ (אין

אָבער אעפ"כ, דערפון וואָס די ווער-טער זיינען געבליבן אין די דפוסים רש"י הנפוצים, איז מסתבר צו זאָגן, אַז אויך דער פירוש אין תרגום האָט אָן אַרט.

ויתרה מזה – בהקדים התמי': אומע"טום איז אונקלוס מתרגם „כבש" – „אימרא" ולמה ישתנו „כבשות" פון פ' וירא? – וואָס דערפאַר דאַרף מען לער-נען, אַז דער פשט אין תרגום אויף „כבשות הצאן" – „חורפן דעאן", איז ניט אַז „חורפן" מיינט „כבשים"^{43*} נאָר כבשים מיינט „נאָן" כבתרגום שם און ת"א (כדרכו בכמה מקומות) איז מוסיף ביאור בהענין, אַז זיי זיינען חריפין – גוטע – צאן⁴⁴, וואָס דורכדעם יובן דער ענין וואָס זיי זיינען געווען „לעדה" וכו' –

(43) וכן ליתא בכת"י רש"י שתח"י.

(43*) ולהעיר שבמדרש שכל טוב כאן „כבשות בכורות", ובבאר מים חיים (על פרש"י) „הנולדים בתחילת השנה" וראה הלע"ז בערוך ערך חרף (ה). – ומשמע שהם לא פירשו שהכוונה בת"א ש„חורפן" הוא התרגום דתיבת „כבש".

(44) ואף שבפ' וירא שם נאמר גם „כבשות" (סתם) ובת"א שם „חורפן" (ולא – „חורפן דעאן") – י"ל כי קיצר בלשונו וסמך ונמשך למ"ש לפנ"ז „כבשות הצאן".

ואף שע"פ המבואר בפנים נמצא שלא תרגם תיבת „כבשות" – י"ל שמפרש הענין ולא התיבה וע"ד פרש"י (ראה רש"י מקץ מא, מז, מג, ג) שהת"א פירש הענין. וילע' בכללי הת"א האם דרכו ורגיל בכך.

(45) ל' רש"י וואר ו, ט („ורבותנו דרשוהו") בנוגע לקניית מערת המכפלה ע"י אברהם. וראה לקמן סעיף ז.

(46) ח"ש כג, טז. – וכן יעקב שנתן לעשו בשביל חלקו במערה „כל כסף וזהב שהביא מבית לבן" (פרש"י ויחי נ, ה „ועוד מדרשים").

(47) ח"ש שם, ד (וכמ"פ שם לאח"ז).

(48) ויצא לא, יח. וראה לקמן הערה 55.

און וויבאלד אַז די קני' פון „חלקת השדה“ איז ניט געווען אויף צו מאַכן דאָרט זיין דירת קבע, נאָר בלויז אַ דירת⁵⁵ עראי, איז ניט מסתבר אַז ער זאָל וועלן פאַר דעם באַצאָלן יותר פון זייער ווערט⁵⁶ ועאכ״כ ניט „דמים מרובים“⁵⁷.

און דערפאַר קען רש״י ניט אָננעמען (ע״ד הפשט) דעם פירוש פון תרגום יונתן אַז „קשיטה“ מיינט מרגליות – וואָס לפ״ז וועט אויסקומען אַז יעקב האָט געצאָלט גאָר אַ גרויסן מחיר (מאה מרגליות, ובפרט אַז בפשטות איז דאָס נאָך מער פון „ארבע מאות שקל כסף“) פאַר אַ דירת עראי.

זאָגט רש״י אַז „קשיטה“ מיינט „מעה“: יעקב האָט פאַר דער חלקת השדה באַ- צאָלט נאָר מאה מעה (חמשה שקלים)⁵⁸.

ו. עפ״ז אָבער, שטעלט זיך די שאלה לאידך גיסא: למאי נפק״מ בכלל צו

חברו⁴⁹), און ווי יעקב האָט מלכתחילה, ביים אַוועקגיין פון בית אבי, געזאָגט בתפלתו – „ושבתי בשלום אל בית אבי“⁵⁰

– און דער טעם וואָס יעקב האָט די „חלקת השדה“ געקויפט (און דוקא דאָ ביים עיר שכם וואו ער איז געווען זעקס חדשים, און ניט פריער אין סוכות וואו ער איז געווען יח חדשים⁵¹), איז ניט געווען אויף צו באַזעצן זיך דאָרט – ווייל ער איז געגינגען לחברון, כנ״ל – נאָר בלויז אויף אַרויסצואווייזן זיין חביבות הארץ, אַז גלייך ביים אָנקומען אין „עיר שכם אשר בארץ כנען“⁵² (אינעם לאַנד וואָס דער אויבערשטער האָט אים צוגעזאָגט אַוועקגייענדיק פון בית אבי – „לך אתננה גו' והשיבותיך אל האדמה הזאת“⁵³), האָט ער געקויפט אַ חלק בארץ⁵⁴ –

(49) פרשתנו שם, כז.

(50) ויצא כח, כא.

(51) רש״י פרשתנו לג, יז. וראה רש״י ישן ס״פ תולדות ששה בדרך שתי שנים.

(52) ראה רמב״ן שם ד״ה ויבא יעקב שלם.

(53) ויצא שם, יג״ט. וראה רש״י שם ד״ה שוכב עלי.

(54) וראה ראב״ע ורמב״ן כאן*. – וי״ל שלרש״י

מוכן הוא בפשטות, ובפרט שכבר מצינו מעין זה גבי אברהם שנצטווה „קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה“ (לך יג, יז), שגם בפשט״מ ה׳ זה להראות בעלות שלו בארץ (ראה בארוכה לקו״ש ח״כ ע׳ 131 ואילך. וראה שם גם בנוגע ליעקב ע״פ פרש״י שהובא בסוף הערה הקודמת).

(55) ואפילו ע״ז נענש (רש״י ישן ס״פ תולדות. פרש״י פרשתנו לה, א).

(56) להעיר מפרש״י לעיל (לב, כה) שיעקב חזר על „פכים קטנים“, ובגמרא (חולין צא, סע״א) למדו מזה שצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם.

(57) ראה גם מלאכת הקודש על פרש״י כאן.

(58) וראה מלאכת הקודש שם „איך חמור נשיא הארץ ימכור שדהו בסך מועט כזה“ (וראה אברבנאל כאן. ולהעיר במחוקותי (כז, טז): זרע חומר שעורים בחמשים שקל כסף) – כי „היתה ארץ מליחה .. לא מקום זרע .. א״נ מפני כבודו של יעקב אוזיל גבי׳ כו״. וברלב״ג כאן: קנה אותם בדמים מעטים כי לא הלך בגדולות לבקש מקום רחב לנטות שם אהלו אבל הספיק לו ההכרח (ועפ״ז אתי לשון רש״י לקמן (לד, ג) „בחלקת שדה קטנה“ בפשטות, ואי״צ לדחוק שזהו רק בערך „והארץ .. רחבת ידיה“ (לקמן לד, כא)). ולהעיר מב״מ (עה, ב) קטינא דארעא בעשרה זוזי.

(*) בכלי יקר (ועד׳ בספורנו ועוד) כאן, שקניית חלקת השדה היתה בשביל המחבז שבנה (ע״ש). אבל בפשוטו ש״מ צע״ג שהרי מצינו כמ״פ בקרא שהאבות בנו מחבחות (ראה לך יב, יז). שם יג, יח. תולדות כו, כה. ועוד. וגם ביעקב – ויצא כח, יח. לקמן לה, ז) – ולא קנו מקום המחבז. – ובאמרי נועם עה״ת (ועד״ז במושב זקנים) כאן תי״: לפי שהי״ המקום ההוא של חמור וקרוב לעיר .. בוודאי היו הורסים אותו, ובשאר מקומות שבנה יעקב .. לא הוצרכו לקנותם לפי שבהר ובמקום הרשות הי״ שלא הי״ אדון להם.

ובפ״י ר״א בן הרמב״ם עה״ת כאן, שהוכרח יעקב לקנות חלקת השדה לפי שבעל״י לא נתנו לו רשות לנטות אהלו כו, אבל בפשט״מ כאן אין אפילו רמז לכל זה (פרש״י וראה ג, ט – הובא לקמן סוסי״ – הוא ע״פ „רבותינו דרשוהו“).

מצ"ע איז ניט גרויס, ווערן זיי אָבער גענוצט אַלס קישוטים (און זיי ווערן דערפאַר אָנגערופן „קשיטה“).

און דאָס זאָגט דער פסוק, אַז מצד דער חיבת הארץ בעיני יעקב, האָט ער פאַר אַ חלקה בארץ געצאָלט מיט ספעציעלע חשוב'ע מטבעות⁶³ – „מאה קשיטה“, אַזלעכע מעות וואָס ווערן גע-נוצט אַלס תכשיטים⁶⁴.

ומהאי טעמא קלייבט רש"י אויס דוקא די גירסא „כשהלכתי בכרכי הים“ – און ניט „לאפריקי“: דאָס וואָס מען נוצט מעות פאַר קישוטים אין „אפריקי“ איז ניט קיין רא"י אויף דעם (גודל) החשיבות שלהם. מען ווייסט ניט פרטים וועגן אפריקיי⁶⁴ און אין וועלכן אָרט באפריקיי דאָס איז געווען. קען זיין, אַז „אפריקי“ איז געווען אַן אָרט פון עניות און דערפאַר ווערט אויך אַ מעה גענוצט אַלס תכשיט.

– זאָגט רש"י אַז אין „כרכי הים“ היו קורין⁶⁵ למעה קשיטה. אפילו אין כרכים – גרויסע (מסחר) שטעט – פלעגט מען רופן אַ מעה תכשיט. איז

דערציילן וויפל יעקב האָט געצאָלט פאַר דער שדה?

ביי אברהם'ען, וואָס האָט געצאָלט „דמים מרובים“, איז דאָס מובן – ווייל די תורה וויל דערמיט לאָזן הערן: (א) גודל חביבות פון אחוזת קבר אין א"י. (ב) די מעלה באופן הנהגתו, אַז ס'איז אים כדאי געווען צו צאָלן אַזאַ הויכן פרייז – „ארבע מאות שקל כסף (און דערצו) עובר לסוחר“ – אבי שולל זיין בתכלית די בעלות פון עפרון⁵⁹, אָדער ע"ד די שלילה פון אַן אמירה פון „אני העשרתי את אברהם“⁶⁰ וכיו"ב.

אָבער בנדו"ד – מאי קמ"ל צו דער-ציילן אַז יעקב האָט געקויפט די „חלקת השדה“ פאַר – הונדערט מעה⁶¹!

מוז מען זאָגן, אַז אע"פ אַז ער האָט בלויז געצאָלט הונדערט מעה, האָט אָבער דער תשלום פאַרמאָגט אַ חשיבות (וואָס באַווייזט אויף חביבות הארץ), און דערפאַר דערציילט תורה וועגן דעם.

און צו מסביר זיין וואָס פאַר אַ חשיבות קען זיין אין אַזאַ תשלום, ברענגט רש"י מאמר רע"ק „כשהלכתי לכרכי הים היו קורין למעה קשיטה“: ווי דערמאָנט פריער, איז דער וואָרט „קשיטה“ פון לשון קישוטים. ווי קומט עס אַז מ'זאָל אָנרופן אַ מעה – די קלענסטע מטבע – מיטן נאָמען „קשיטה“ (מלשון קישוטים)⁶²?

זעט מען, אַז ס'איז דאָ אַ פאַל, אַז אפילו ווען די שווייט פון די מטבעות

(63) ולהעיר מהסיפור דאשתו של חסיד אדה"ו ר' גבריאל „נושא חן“ („התמים“ חוברת ו' ע' צד שיד, ב' ואילך).

(64) וראה בראשית זוטא (לר' שמואל בר נסים – ירושלים, תשכ"ב) כאן: אר"ע כו' למעה קשיטה מאה דנקי כמאה מרגליו – שיש מרגלית שווה דנקא! וראה פראב"ע הנ"ל (ס"א) ואמחזיל דחטאת בת דנקא (ובתים מת, א).

– ועפ"ז מובן ג"כ זה שגם באיוב שם פרש"י „קשיטה – מעה“, אף שבכתוב שם ממשיך „ואיש נזם זהב אחד“ (אלא שבאיוב שם לא הביא רש"י הא דרע"ק).

(64*) היינו שאינו ידוע לבן חמש למקרא. ולהעיר מנסהדרין צא, א. ירושלמי שביעית פ"ו ה"א. ויק"ר פ"ז, ו. וועד.

(65) פשוט דמחז"ל זה הוא, שחידוש דכרכי הים הוא רק בנוגע לקריאת השם ולא בנוגע להשימוש בהמעות.

(59) ראה בארוכה לקו"ש ח"י ע' 62 ואילך.

(60) ל' הכתוב – לך יד, כג.

(61) ראה גם נור הקודש (השלם) לבר' שם.

(62) ראה מדרש לקח טוב ושכל טוב כאן הטעם שקורין מעה קשיטה מצד קציצת המטבעות („כי המעות קצוצות הן מתקנות עגולות כמו הדינר“). אבל בפשטות „קשיטה“ הוא מלשון קישוט, כנ"ל.

אויך צום תוכן הענין: פונקט ווי די תורה איז מדגיש די חשיבות פון אב־רהם'ס תשלום, אַז ער האָט געגעבן מטבעות וואָס זיינען געווען „עובר לסוחר“, עד"ז האָט יעקב געצאָלט מיט מטבעות וואָס זיינען געווען „חורפן“. חריפים בכל מקום.

(ה) דאָס וואָס רש"י זאָגט ווייטער אַז שכם האָט געזאָגט צו דינה „כמה ממון בזבז“ – אע"פּ אַז יעקב האָט אינגאנצן באַצאָלט חמשה שקלים פאַר דער חלקת השדה: דער דיוק אין רש"י איז – „בזבז“, וואָס דער באַדייט פון בזבז איז ניט דוקא ווען עס רעדט זיך וועגן אַ גרויסן סכום, נאָר ווען דאָס איז – בזבז. אויך אַ קליינער סכום⁶⁸, אויב נאָר דאָס איז לגמרי שלא לצורך (מען צאָלט שלא לפי ערך דער נויטיקייט פון דער זאך), איז עס בזבז.

ועד"ז בעניננו: וויבאלד אַז יעקב איז דאָרט געווען בלויז באופן עראי, איז ביי שכם (וואָס האָט ניט פאַרשטאַנען די חביבות הארץ בעיני יעקב) אויסגעקוקט מען, אַז דאָס צאָלן „מאה קשיטה“ – ספעציעלע חשוב'ע מטבעות כו', פאַר „חלקת שדה קטנה“, איז עס בזבז.

[וע"פּ הנ"ל יומתק דיוק לשון רש"י ווייטער אין פ' וארא, וואו ער רעדט וועגן מעלתם של האבות וואָס האָבן ניט מהרהר געווען אחרי מדתו של הקב"ה, אַז ניט קוקנדיק אויף דעם ברית וואָס דער אויבערשטער האָט מיט זיי געמאַכט „לתת להם את ארץ כנען את ארץ מגוריהם גו"⁶⁹ – איז „כשבקש אברהם

דערפון אַ ראי' אויף זייער אמת'ער, „גרויס שטאַטיקער“ חשיבות.

ז. עפ"ז איז אויך פאַרענטפערט:

(א) פאַרוואָס רש"י נעמט ניט אַן דעם פירוש אַז „קשיטה“ מיינט „כבש“ – ווייל פון אַזאָ תשלום איז ניטאָ קיין לימוד ענין מיוחד (אַ ספעציעלע חשיבות, או כיו"ב), ובמילא איז ניטאָ קיין טעם אַז דער פסוק זאָל וועגן דעם דערציילן.

(ב) בפשוטו של מקרא – כשיש מקום לפרש ששלם ה' שקלים – אין מקום לפרש (ש)וה השדה (ו)שילם מאה שקלים⁷⁰, או מאה מרגליות וכו' [דהיפך הפשט דפליגי בשווה דבר האם הי' עשרים פעמים ידיעה הא'!].

(ג) וואָס דער פסוק זאָגט ניט (דעם סך־הכל) – חמשה שקלים „אָדער“ „מאה גרה“⁷¹, נאָר „מאה קשיטה“ – ווייל די הדגשה דאָ איז ניט אויף דער שווייז, נאָר אַז יעקב האָט געצאָלט פאַר דער שדה, מיט אַזאָ זאך וואָס מ'נוצט אַלס קישוטים – „קשיטה“.

(ד) די כוונה פון דעם בעל חצאי עיגול (תלמיד רש"י?) וואָס האָט צוגעגעבן „ותרגומו חורפן, טובים חריפים בכל מקום כגון עובר לסוחר“:

דערמיט ברענגט זיך נאָכמער אַרויס די חשיבות פון די מטבעות מיט וועלכע יעקב האָט געצאָלט פאַר דער שדה – אַז זיי זיינען געווען ספעציעלע גוטע מטבעות, „חריפים בכל מקום“.

ויש לומר, אַז מיט צוגעבן די ראי' „כגון עובר לסוחר“ איז די כוונה ניט נאָר אַ דוגמא וראי' צום טייטש, נאָר

(68) ובפרט שה' שקלים ה"ז פדיונו דכחור (קרח ית, טז) ערך זכר עד בן ה' שנים (בחוקות כו, ו) ועוד.

(69) וארא ו, ד.

(66) ראה כריתות (י, ב) דכבש שווי סלע.

(67) עפ"ז תומתק הגירסא בדפוס ראשון דפרש"י (וכן בכמה כת"ר רש"י שתח"י) – שרש"י מעתיק בהד"ה גם תיבת „במאה“.

באוואָרנט עס רש"י דורך מעתיק זיין דעם שם בעל המאמר – ר' עקיבא:

וועגן ר' עקיבא דערציילט די גמרא אין סנהדרין⁷³, אַז ער האָט זיך געפירט אין אַן אופן פון „חסידות“, ער איז געווען „רגיל לזכות את ישראל“⁷⁴.

און דערמיט איז פאַרשטאַנדיק וואָס דער פסוק איז מוסיף „במאה קשיטה“ – ווייל לויט שיטת רע"ק – „שרגיל לזכות את ישראל“ – דאַרף מען זוכן באַ יעדער זאך, אפילו אַ רגיל, זכותים אויף אידן. און דערפאַר, אע"פּ אַז דער צאָלן „מאה קשיטה“ איז ניט קיין געוואָלדיקער חידוש, דאַרף מען דערציילן אויך דעם (קליינעם) זכות, מצד שהרגל נעשה טבע, צו רעדן בזכותם של ישראל.

ט. עפ"י יש להסביר (ע"ד הרמז) וואָס רש"י איז מעתיק אויך דעם פרט אַז רע"ק איז אַליין געגאַנגען „לכרכי הים“ („כשהלכת⁷⁵ לכרכי הים כו"):

די גמרא זאָגט דאָרט⁷⁶: „מאי חסידו- תי' (פון רע"ק) .. קטני בני רשעי ישראל .. ר' עקיבא אומר באים הם לעוה"ב שנאמר⁷⁷ שומר פתאים ה' שכן קורין בכרכי הים“⁷⁸ לינוקא פתיא.

ויש לומר – ע"ד הרמז – אַז די „חסידות“ פון רע"ק איז ניט נאָר אין דעם כללות הענין, נאָר אויך אין דעם

לקבור את שרה לא מצא קרקע עד שקנה בדמים מרובים .. וכן ביעקב ויקן את חלקת השדה לנטות אהלו“⁷⁹

– ביי יעקב'ן זאָגט ניט רש"י „בדמים מרובים“ און איז אפילו ניט מוסיף „וגו“⁷¹ (לרמז אויף די ווערטער „במאה קשיטה“⁷²). ווייל יעקב האָט טאַקע קיין „דמים יקרים“ ניט געצאָלט – ס'איז בלויז געווען חמשה שקלים].

ח. ביי אַ תלמיד „ממולח“ איז אָבער פאַרט ניט גלאַטקייט:

נאָכן גאַנצן ביאור ווי די מטבעות זיינען געווען ספעציעלע חשוב'ע מט- בעות – „קשיטה“ – זיינען זיי פאַרט בלויז געווען מעות, און פאַרשטייט זיך, אַז לגבי יעקב'ס עשירות האָט עס ניט געהאַט קיין חשיבות.

איז במילא מובן, אַז דער עיקר הדגשה אין פסוק איז אין דעם וואָרט „ויקן את חלקת השדה“ – אַז א"י איז ביי יעקב'ן געווען אַזוי טייער אַז ער האָט גלייך געקויפט אַ חלק בארץ, כאָטש אַז זיין דירה איז געווען אין דעם אָרט פון „בית אבי“, חברון.

און וויבאַלד אַזוי, איז הדרא קושיא לדוכתא: וואָס איז אַזוי נוגע צו דער- ציילן אַז ער האָט עס געקויפט „במאה קשיטה“? וויפיל הוספה אין „חזית הארץ“ ווערט אויסגעדריקט אין דעם, אַז דערפאַר זאָל דער פסוק דאָס מדגיש זיין?

(73) קי. ב.

(74) ל' רש"י שם ד"ה שבקי.

(75) דלכאורה הול"ל „בכרכי הים קורין כו“ – וכן בכל מרז"ל הנ"ל.

(76) לאחר המשנה שם.

(77) תהלים קטז, ו.

(78) להעיר שכאן לא קאמר „כשהלכת“ משא"כ בכל הסוגיא בר"ה שם. ולשלול מחלוקת – י"ל דסמך על סוגית ר"ה.

(70) ל' רש"י וראר שם, ט (ורבותינו דרשוהו).

(71) לפני התיבות „לנטות אהלו“ (שאינו לשון הכתוב).

(72) שמוה מוכח שאין לפרש שרש"י לא כתב „דמים מרובים“ גבי יעקב כי כבר כתבו גבי אברהם (וקאי גם על יעקב) – דא"כ הו"ל להעתיק (או לרמז ב"וגו") „במאה קשיטה“.

ביי וועלכע ר' עקיבא האָט געהערט אַז „קורין לינוקא פתיא" און דערמיט האָט ער אַרויסגעגעבן דעם פסק לזכותם של ישראל – „קטני כו' באים הם לעוה"ב" – איז ביי דער זעלבער הליכה לכרכי הים איז אויך אַרויסגעקומען נאָך אַן ענין „רגיל לזכות", בזכותם של ישראל – די חביבות הארץ ביי יעקב'ן, אַז ער האָט געצאָלט פאַר דער חלקת השדה, וואָס איז ביי אים געווען ניט מקום דירתו – „מאה קשיטה"⁸¹, מטבעות וואָס זיינען קיטושים.

(משיחות ש"פ וישלח תשל"א)

81) וי"ל שזהו הפירוש הפנימי בלשון הגמרא (ר"ה שם) „אר"ע כשהלכתי כו' קורין למעה קשיטה למאי נפקא מינה לפרושי מאה קשיטה דאורייתא" – דהלשון „למאי נפק"מ כו'" קאי גם על הליכתו לכרכי הים, שתכלית הליכתו היתה בשביל „לפרושי מאה קשיטה דאורייתא" ועי"ז „לזכות את ישראל".

וואָס ער⁷⁹ זאָגט „שכן קורין בכרכי הים לינוקא פתיא": דערמיט איז די גמרא מדגיש, אַז אויף אַזויפיל איז געווען חסידותי' דרע"ק צו מזכה זיין אידן, אַז עס איז פאַר אים געווען כדאי די נסיעה אין „כרכי הים", אַבי צו קענען מזכה זיין את ישראל און פסק'נען אַז קטני בני רשעי ישראל באים הם לעוה"ב.

און דאָס איז אויך רש"י דאָ מרמז – „אמר רע"ק כשהלכתי⁸⁰ לכרכי הים כו'" – דאָס איז די זעלבע הליכה לכרכי הים

79) אבל בב"ר שם: אמר ר' לוי* (ועד"ז השינוי בירושלמי ברכות פ"ט סוף ה"א לגבי ר"ה שם – ר' לוי במקום רע"ק).
80) ולא „בהליכותי" וכיו"ב.

* כן להעיר שבב"ר שם: בערביא (ולא „כרכי הים" כבסנהדרין שם). וראה גירסת הרד"ק שהובאה לעיל הערה 34.

